

לך במתנה, על מנת שתחזירנה לי". נטלו, ויצא בו.

אם החזירו לאחר מכן, כמו שאמר לו, יצא.

לא החזירו, לא יצא. כיון שלא קיים את התנאי, הרי המתנה בטלה למפרע⁽¹⁷⁰⁾.

קא משמע לך, דמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה.

ההיא איתתא דהוה לה דיקלא הנטוע בארעא דרב ביבי בר אבוי.

כל אימת דהוה אזלא למיגזריה, הוה קפיד עילוח. [בכל פעם שהיתה באה לקוצצו, היה מקפיד עליה].

אקניתי ניהליה, כל שני חייו. [אותה אשה, הקנתה את הדקל לרב ביבי בחייו, על מנת שיחזור אליה או ליורשיה אחרי מותו].

אזל איהו, אקנייה ניהליה לבנו קטן. [הקנה את הדקל לבנו הקטן], כדעת רשב"ג שקנין פירות כקנין הגוף דמי.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע, וכי משום דאתו ממולאי [מבני עלי, הבאים מהעיר ממלא], אמריתו מילי מוליא תא [אמרתם דברי פגומים ובעלי מומין]!?

שהרי אפילו רבן שמעון בן גמליאל לא קאמר שקנין פירות כקנין הגוף אלא כשנתן את הפירות לאחד, ואת הגוף לאחר, אבל אם שיר את הגוף לעצמו, לא! ובהא מודה שקנין פירות אינו כקנין הגוף.

ואם כן, בסוגיין ששיירה את גוף הדקל לעצמה לאחר מות אבוי, אף לרשב"ג קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי.

אמר רבא אמר רב נחמן: האומר לחבירו: "שור זה נתון לך במתנה על מנת שתחזירנה לי",

באותו דבר, [כמו מתנה על מנת להחזיר את אותו הממון], אלא בשני ענינים, [כמו בתנאי בני גד ובני ראובן, אם תעברו חלוצים לפני המחנה, אזי תרשו את עבר הירדן].

ואילו כאן כשאמר "הרי לך האתרוג על מנת שתחזירנה לי", לא כפל את תנאו, וכן התנאי והמעשה באותו ממון, ומדוע התנאי קיים?

ומבאר הרשב"ם, כל הלכות תנאים נאמרו רק בתנאים הנעשים בחלויות איסוריות, כגון בגט או בגירושין. ובהם, אם לא יתנה באופן האמור בתורה אינו יכול לשיר במעשה הגטאו הקידושין כלום.

אבל בדיני ממונות, שהכל תלוי בדעתו, אם יש אומדן הדעת שכך דעתו סגי בכך, ואינו צריך להקפיד על כל הלכות תנאים.

ואכן, הרשב"ם כתב על מימרא זו, "אריכות פירוש של שוטים הוא, ואינו מן הגמרא".

אך הר"י מיגאש מפרש, שאם יש לכל אחד מהאחים אתרוג, אפילו אם יקפידו אינם יכולים לעכב בעדו. כיון שיש לו זכות חלוקה אף שלא מדעתם.

אך אם אין להם כי אם פריש, יכולים לעכב בעדו מליטול את האתרוג.

170. צריך באור, הרי קיימא לן בהלכות תנאים שצריך להתנות תנאי כפול, [כלומר, אם יהיה כך, המעשה בטל, ואם לא יהיה כך, המעשה קיים], ואם לא התנה באופן זה, המעשה קיים והתנאי בטל.

וכמו כן, צריך שלא יהיו התנאי והמעשה